

Søndag den 11. februar 2024

Miljøbevægelsen NOAH
Stuðiestræde 24, 2
1455 København K
35 36 12 12
noah@noah.dk
www.noah.dk

Miljø- og Fødevarerklagenævnet
Nævnenes Hus
Toldboden 2
8800 Viborg

Klage over Miljøstyrelsens afgørelse efter Miljøvurderingslovens § 4 stk. 4

MST J.nr. 2023-24871 af 12. januar 2024, offentliggjort den 15. januar 2024 uden høringsfrist.

Miljøstyrelsen giver tilladelse til Ørsteds byggeri af CO₂-fangstanlæg uden miljøkonsekvensrapport og høring af offentligheden.

Klager: Miljøbevægelsen NOAH, Stuðiestræde 24, 1455 København K, 35361212, noah@noah.dk

Klagen er udarbejdet i samarbejde med Miljøforeningen Ren Neksøl Bugt og Miljøforeningen Havnsø-Føllenslev

Begrundelse for at Miljø- og Fødevarerklagenævnet skal behandle klagen

Da Miljø- og Fødevarerklagenævnet er klageinstans i afgørelser efter Miljøvurderingsloven, jf. denne lovs § 49, forventes nævnet også at kunne træffe afgørelse efter undtagelsesbestemmelsen i lovens § 4 stk. 4 om fritagelse for miljøvurdering og dermed også høring af offentligheden.

Vi mener ikke, at Miljøstyrelsens henvisning til Miljøministeriets Departement som klageinstans er korrekt, når begrundelserne for at benytte undtagelsesbestemmelsen § 4 stk. 4 er "tid" som følge af klimapolitiske ønsker, når Miljøministeriets Departement samtidig er dybt involveret i selv samme politiske ønskers målopfyldelse. Departementet kan derfor ikke være at betragte som en uvildig klageinstans i den konkrete sag. Til det formål må Miljø- og Fødevarerklagenævnet være den rette instans.

Miljøstyrelsens såvel som Energistyrelsens begrundelser (bilag 2 og 3) er tendentiøse og viser betydningen af det politiske pres, der hviler på dem for at levere "fast track" ved at søge undtagelsesbestemmelsen i § 4 stk. 4 anvendt. Der er derfor brug for en uafhængig klagemyndighed som Miljø- og Fødevarerklagenævnet til at holde fast i de principielle forhold.

Vi opfordrer derfor Miljø- og Fødevarerklagenævnet til at behandle klagen uanset, at Miljøstyrelsen har henvist klager til Miljøstyrelsens Departement som rekursmyndighed.

Klagepunkter

Miljøvurderingslovens 3 betingelser for anvendelse af undtagelsen § 4 stk. 4 er 1) Der skal være tale om et undtagelsestilfælde; 2) Anvendelsen af direktivets bestemmelser vil skade formålet med projektet; 3) Formålet med VVM-direktivet opfyldes.

Med det som udgangspunkt vil vi gøre rede for følgende anmodninger og klagepunkter:

- Klagen bør have opsættende virkning
- Tid og klima er ikke legitime begrundelser for at bruge Miljøvurderingslovens § 4 stk. 4
- Der er ikke tale om et undtagelsestilfælde
- Formålet med projektet lider ingen skade
- Formålet med VVM-direktivet opfyldes kun delvist efter hensigten – manglende offentlighed

Klagen bør have opsættende virkning

Ørsted har inden den formodede høringsfrists udløb annonceret i den lokale presse, at pæleramning påbegyndes den 10. januar 2024. For at en klagemulighed med klagefrist og rimelig behandlingstid skal give mening, bør Ørsted ikke tillades at påbegynde byggeri uden godkendelse efter Miljøvurderingslovens generelle bestemmelser. Klagen bør have opsættende virkning, da byggeriet ellers vil være gennemført, inden klagen er færdigbehandlet. Alternativt må der ske hurtig behandling af klagesagen. Afviser Miljø- og Fødevareklagenævnet anvendelsen af § 4 stk. 4, bør det deraf følge, at Miljøstyrelsens dispensation efter Miljøbeskyttelsesloven kendes ugyldig, og at byggearbejdet derfor ikke kan fortsætte.

Tid og klima er ikke legitime begrundelser for at bruge Miljøvurderingslovens § 4 stk. 4

Der er tale om en bemærkelsesværdig afgørelse uden fastsat klagefrist.

Miljøstyrelsen er godkendende myndighed, og med "tid" som begrundelse advokerer Miljøstyrelsen for, at Ørsted skal undgå at leve op til Miljøvurderingslovens generelle bestemmelser. Hvis afgørelsen understøttes, er der risiko for, at den vil danne præcedens. Bygherrer af de mange kommende byggeprojekter og anlæg med relation til den grønne omstilling vil, for at spare tid, blot kunne henvise til denne afgørelse og derved omgå Miljøvurderingslovens generelle bestemmelser.

Miljøstyrelsen modtog den 27. oktober 2023 ansøgning fra Ørsted om igangsættelse af byggeriet uden § 25 tilladelse. Hvis sagen er så vigtig for Miljøstyrelsen, forstår vi ikke, hvorfor man ikke allokerede ressourcer til hurtig sagsbehandling af sagen og således fremskyndede sagen med 3 måneder. Tilsvarende kunne Ørsted have sendt ansøgningen tidligere end 27. oktober 2023, såvel som Ørsted kunne have sendt det tekniske bilag tidligere end 10. januar 2024, så offentliggørelsen kunne være sket før 15. januar 2024.

Ørsted kunne også have undladt at bringe sig selv under så stort tidspres ved at indregne realistiske tidsplaner i det bud, man gav til Energistyrelsen for at opnå de 8 mia. tilskudskroner. Det kan ikke være rigtigt, at det skal være miljølovgivningens regler og offentlighedens muligheder for inddragelse, der skal lide under store virksomheders utilstrækkelige planlægning og uden den fornødne tid til opfyldelse af de generelle procedurer i miljøsagsbehandlingen.

Miljøstyrelsens primære begrundelse for afgørelsen er hensynet til opfyldelse af de nationale klimamål i Danmark i 2025 og 2030, idet CO₂ fangstprojektet på Asnæsværket påstås at udgøre en unik, entydig og konkret andel af CO₂ reduktionen inden for fristen af klimamålene i 2025 og 2030.

Miljøstyrelsen hævder videre, at en forsinkelse af idriftsættelsen af CO₂-fangstanlægget på Asnæsværket med 4-5 måneder, vil udskyde denne til december 2025, og at denne forsinkelse vil føre til minimum 110.000 ton manglende CO₂ fangst i 2025.

Til det vil vi sige, at der her benyttes et sprogligt greb, idet der jo ikke er tale om en forsinkelse, men derimod en ansøgning om **fremskyndelse** af projektet gennem brug af § 4 stk. 4.

Ingen steder i verden er det hidtil lykkedes at starte et fuldskala CO₂-fangstanlæg med 100 % fangstefektivitet, og det eneste sammenlignelige fuldskalaprojekt, som kan nævnes, er canadiske Boundary Dam, der efter 7 års drift i flere tilfælde kun har opnået i størrelsesordenen 50 % fangstefektivitet henover et år. Den manglende CO₂-manko er derfor overdrevet og måske helt fraværende eller kun 55.000 ton, når man påtænker de mange andre usikkerheder, der er knyttet til dette projekt.

Rambøll opgør, at projektets anlægsfase vil medføre en samlet potentiel klimapåvirkning på ca. 31.700 ton CO₂ fra materialeforbrug. Ved en udskydelse af projektet udskydes denne klimapåvirkning, og den påståede manko mindskes yderligere til måske 0-0,02 Mt CO₂.

Hvis man løfter blikket fra de få måneders begrænsede betydning og sammenholder med de faktiske danske CO₂e-udledninger, fremstår Miljøstyrelsens og Energistyrelsens udsagn om, at den kommende CO₂-fangst fra Asnæsværket skulle være af central betydning for opnåelse af Klimalovens 70 % reduktionsmålsætning, som stærkt misvisende.

Igen, hvis "tid" skal være et argument, så har de selvsamme styrelser haft mange år til at dreje på de mange andre håndtag, der findes for reduktion af den danske klimapåvirkning, fremfor at henføre eventuelt manglende reduktioner til netop dette Ørstedprojekt.

Ørsted har forpligtet sig til at fange 0,28 Mt CO₂ per år på Asnæsværket fra 2025 og 20 år frem. Til sammenligning er der alene inden for sektorerne transport og landbrug i størrelsesordenen 20 Mt CO₂ per år. Samtidig findes der store usikkerheder på i størrelsesordenen 2 Mt CO₂e per år vedrørende lavbundsjerne. Det er derfor på ingen måde proportionalt at begrunde anvendelsen af § 4 stk. 4 i manglende "tid" eller manglende CO₂-reduktion på i størrelsesordenen 0-0,02 Mt CO₂ i alt med projekts betydning for klima eller Klimalovens 70 % målsætning.

Ørsted har indvilliget i et højrisikoprojekt med mange andre usikkerhedsfaktorer end starttidspunktet. Derfor bør det ikke være den gældende miljølovgivning, der med selv samme myndigheders mellemkomst skal være det første offer i den forsinkede klimapolitik, hvor indsatsen kunne være begyndt for mange år siden, og hvor Ørsted konkret kunne have udvist større rettidig omhu.

Der er ikke tale om et undtagelsestilfælde

Tværtimod er det almindeligt, at virksomheder med store byggeprojekter kommer for sent i gang og ender med at mangle tid og overskride budgetter. Hvis Ørsteds projekt på Asnæsværket kan undlade at fremlægge miljøkonsekvensrapport og undgå offentlig høring frem til miljøgodkendelse og driftsstart, så bliver det reglen for mange virksomheder med store byggeprojekter.

Man kan samtidig konstatere, at der er risiko for, at der sker et skred i omfanget af, hvad der faktisk søges fremskyndet. Normalt forstås byggemodningsaktiviteter som forberedelse af et område til byggeri ved at etablere nødvendig infrastruktur som veje, kloak, el m.m. så området er klar til, at selve byggeriet kan påbegyndes.

Konkret søger Ørsted om ”indledende byggemodningsaktiviteter igangsat inden der er meddelt § 25 tilladelse efter Miljøvurderingsloven”. Men sammenlignes med omfanget af det, der søges fremskyndet, er der tale om næsten hele byggeriet, inklusiv etablering af betondæk og rejsning af bygningernes vægge med betonelementer:

- Etablering af byggepladser
- Afgravning/afrømning og jordhåndtering inkl. kørsel af jord/flyveaske til klaringsbassin
- Etablering af elledninger og afvandingssystemer; kloak-, spildevands- og regnvandsafløb for nye bygninger og befæstede arealer
- Opbygning af vejkasse uden slutbelægning inkl. tilkørsel af sand, grus eller knust beton
- Fundering med pæle. Funderingen udføres enten ved at bore huller i jorden med et stort pælebor. Herefter fyldes hullet op med beton, og pælene armeres efter behov. Borede pæle foregår vibrationsfrit. Alternativt sker funderingen med piloterede pæle. Pilotering sker ved at der rammes pæle af jernbeton i jorden, der efterfølgende danner bæring for fundamenter, terrændæk og betonplader. Hvilken metode der vil anvendes afklares i detail projekteringen.
- Pælekapning: Når pælefundering er afsluttet, kappes overlængder af pæle, og fundamenter og terrændæks armering bindes sammen med pælene
- Fundamenter, udføres med armering og beton
- Terrændæk og betonplader til alle bygninger, anlæg og udstyr
- Etablering af bygninger i form af præfabrikerede betonelementer
- Renovering af kølevandskanal
- Montage af stålkonstruktioner
- Montage af rør og anlæg mv.

Formålet med projektet lider ingen skade

Vi kan ikke se, hvorledes opfyldelse af Miljøvurderingslovens generelle bestemmelser kan føre til, at projektet skulle lide skade. Ansøgningen omhandler byggeprojektet, og det lider ingen skade ved at Miljøvurderingslovens generelle bestemmelser følges.

Det fremgår ikke af Miljøstyrelsens afgørelse, hvorledes Ørsted skulle have dokumenteret, at byggeprojektet skulle kunne lide skade af, at Miljøvurderingslovens generelle regler følges. Påstanden forekommer derfor ubegrundet.

Det er projektets timing og udformning, der er forkert, og det er myndighedernes implementering af de politiske aftaler, der har været utilstrækkelig.

Ved en fremskyndelse af projektet gennem anvendelse af § 4 stk. 4 gælder omvendt, at offentligheden ikke får mulighed for i tide at vurdere det samlede projekt. Virksomhedens ønske om fremskyndelse bør ikke sættes over offentlighedens adgang til at få informationer og blive hørt efter Miljøvurderingslovens generelle bestemmelser.

Formålet med VVM-direktivet opfyldes kun delvist efter hensigten – manglende offentlighed

Den danske stat er pligtig over for EU at sikre VVM-direktivets gennemførelse fremfor at ty til brug af § 4 stk. 4 på grund af Miljøstyrelsens manglende ressourcer til hurtigere sagsbehandling.

Miljøstyrelsen opfylder derved ikke sine forpligtigelser overfor EU, når man afsætter for få ressourcer til en tilpas hurtig sagsbehandling til, at Miljøvurderingslovens generelle bestemmelser kan finde anvendelse.

Med afgørelsen udelukkes offentligheden jf. § 32 i Miljøvurderingslovens stk. 1 1) fra at blive informeret om byggeprojektets endelige indhold.

Offentliggørelsen af Miljøstyrelsens afgørelse er i forvejen godt skjult og ikke meddelt miljøorganisationer eller de aktive foreninger, der oplagt har interesse i at blive bekendt med en så vidtgående afgørelse. De generelle bestemmelser i Miljøvurderingsloven bør derfor fastholdes og anvendelsen af § 4 stk. 4 gives afslag.

På vegne af

Miljøbevægelsen NOAH (klager), v. Palle Bendsen

Miljøforeningen Ren Nekselø Bugt, v. Kim Ejlertsen

Miljøforeningen Havnsø-Føllenslev, v. Rikke Volf